

meer. Ik gaf ten antwoord, dat ik eenvoudig had „gereproduceerd”, wat ik gehoord had uit den mond der vroede vaders, en gelezen in sub 2° genoemde bladen. Dat „bleef zwijgen” is dus nogal een beetje heel erg onjuist!

40. Van *kleine* (of *grootte*) *wenken* van den voorzitter heb ik evenmin iets bespeurd! Verder *beklaag* ik van ganscher harte die twee mij op dit oogenblik nog onbekende sollicitanten, wier namen zoo geheimzinnig „*gefluisterd*” moeten worden! Voor onbevangenen geeft dit wat te denken, niet waar?

Wat is een „*specialist in een bepaald gedeelte onzer wetenschap*”?

Gaarne had ik mijn Blaricummer collega, die voor het eerst onze kringvergadering bijwoonde, meer willen antwoorden, doch de mij als maximum toebedeelde 36 regels zouden dan worden overschreden. Dus basta.

Hilversum, 15 Mei 1916.

J. DOETS Dzn.

WIT- EN BRUINBROOD.

Collega VAN GELDEREN is niet overtuigd van den gunstigen invloed der peristaltiek-bevorderende werking bij het bruinbrood en betwijfelt of het bij de zomerdiaarrhoe en bij kinderen met gevoelige ingewandjes wel gunstig zou zijn als voedsel. Het wil mij voorkomen, dat hier, zonder eenigen twijfel, veilig kan worden aangenomen, dat deze toestanden een besliste tegenaanwijzing vormen voor het bruinbrood, wat echter geen reden is, nu dadelijk een bevordering van peristaltiek als een algemeen nadeel op te vatten. Ik zou verder de opmerking van collega KROPVELD, omtrent stoornissen ten gevolge van bruinbrood, als: „acuut ziek worden, met hevige maagpijn, misselijkheid, braken en diarrhoe”, niet gaarne willen bevestigen; vooralsnog zou ik liever deze verschijnselen willen verklaren door een acute gastroenteritis, als een ziekte sui generis dus, zonder daarvan het bruinbrood te beschuldigen.

Het blijkt verder uit de aanvullingen op mijn artikel, dat in de particuliere praktijk de darmklachten op den voorgrond treden, terwijl, opvallenderwijze, onder de soldaten nagenoeg uitsluitend maagbezwaren worden ondervonden (waarom ik dan ook alleen op de maagafwijkingen nader ben ingegaan). Misschien komt dit, omdat de vermeerderde darmbezwaren buiten het militaire leven vooral worden vastgesteld bij kinderen, zwakken en oude menschen, terwijl tevens bij soldaten, door een betere controle, gemakkelijker diarrhoe, alleen bestaande in de anamnese, valt uit te sluiten.

Tegenover VAN GELDEREN blijf ik mijn standpunt handhaven, nl. dat ik het bruinbrood een gezonder volksvoedsel vind dan het witbrood, natuurlijk in het algemeen gesproken. Gaarne geef ik toe, dat de peristaltiek alleen geen maatstaf is voor de voedingswaarde; zelfs zal een *pathologisch* versnelde peristaltiek, bij een bepaalde hoeveelheid voedsel de voedingswaarde kunnen verminderen door te korte werking der fermenten en te weinig resorptie. Echter meen ik, althans wat betreft de maag, te hebben aangetoond, dat de hoeveelheid spijsverteringssappen bij het bruinbrood, daarmee overeenkomend, vermeerderd is (over den darm zijn mij daarvan geen gegevens bekend). En nu moge de resorptie in den darm bij bruinbrood minder zijn; dan dient toch op den voorgrond te worden geschoven, dat de *samenstelling* toch in de eerste plaats een rol speelt en zeker de balans ten gunste van het bruinbrood doet overslaan. Proeven, genomen bij zemelenhoudend voedsel (vermengd met een kleurstof, bijv. karmijn), geven als uitkomst, dat er, in vergelijking met witbrood, meer onverteerde stoffen (als stikstof bijv. aan te toonen) bij bruinbrood in de ontlasting worden gevonden; echter een ander, en grooter deel, als surplus in het voedsel aanwezig, wordt dan toch geresorbeerd.

Misschien dat het zal blijken, dat de eenvoudige raadgeving, het bruinbrood in het huisgezin zelf te *roosteren*, aan de resorptie en vertering ten goede zal komen, en de bezwaren van het bruinbrood zal verminderen, tevens de smakelijkheid zal verhoogen.

Amersfoort, 14 Mei 1916.

G. PRINS.